

## Sardar Patel University

M. A. Examination IV<sup>th</sup> Semester (CBCS) Sanskrit

Tuesday Date: 03/04/2018 Time: 02:00 p.m. to 05:00 p.m.

PA04C SAN07: Nyayabhasya (Adhyay I&amp;II) &amp; Nyayasiddhantamuktavali (Anuman Khand)

Total Marks: 70

(10)

પ્ર-૧ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (બધા ફરજિયાત)

૧. ન્યાયવાર્તિકગ્રંથના રચયિતા કોણ છે ?

(A) બ્યોમાચાર્ય

(B) ઉદયનાથાર્ય

(C) ઉદ્યોતકર

(D) ભાસર્વજ્ઞ

૨. અનુમિતિકરણ \_\_\_\_\_ ।

(A) શબ્દ: ।

(B) અનુમાનમ્ ।

(C) પ્રત્યક્ષમ્ ।

(D) ઉપમિતિ: ।

૩. નૈયાયિકોના મતે નીચેનામાંથી પદાર્થ નથી.

(A) પ્રમેય

(B) સંશય

(C) દષ્ટાંત

(D) નાદ

૪. નૈયાયિકોના મતે પ્રમેય કેટલા છે ?

(A) ૧૧

(B) ૨૧

(C) ૧૨

(D) ૦૮

૫. નીચેનામાંથી છલમાં સમાવેશ થતો નથી.

(A) સામાન્યછલ

(B) ઉપચારછલ

(C) વાક્યછલ

(D) પ્રમાછલ

૬. નિશ્ચિત સાધ્યવાન \_\_\_\_\_ ।

(A) સપક્ષ: ।

(B) પક્ષ: ।

(C) અપક્ષ: ।

(D) વિપક્ષ: ।

૭. વિશ્વનાથપંચાનને કયો ગ્રંથ લખ્યો છે.

(A) ન્યાયમંજરી

(B) ન્યાયસિદ્ધાન્તમુક્તાવલી

(C) ન્યાયલીલાવતી

(D) ન્યાયમૃત્

૮. પર્વતો વહ્નિમાન્ -આ કયો અવયવ છે ?

(A) ઉપનય

(B) ઉદાહરણ

(C) હેતુ

(D) પ્રતિજ્ઞા

૯. નૈયાયિકોના મતે આત્મામાં સમવાય સંબંધથી રહે છે.

(A) સુખ

(B) જ્ઞાન

(C) દ્વેષ

(D) ઇચ્છા

૧૦. \_\_\_\_\_ અસ્ય શાસ્ત્રસ્ય પ્રવૃત્તિ: ।

(A) ત્રિવિધા ।

(B) સપ્તધા ।

(C) પચ્ચધા ।

(D) અષ્ટધા

પ્ર- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે એક ગદ્યખંડનો સમજૂતી સહિત ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો:

(૧૦)

૧. ઇન્દ્રિયસ્યાર્થેન સન્નિકર્ષાદુત્પદ્યતે યજ્ઞાનં તત્ પ્રત્યક્ષમ્। ન તર્હીદાનીમિદં ભવતિ- આત્મા મનસા સંયુજ્યતે, મન ઇન્દ્રિયેણ, ઇન્દ્રિયમર્થેન ઇતિ? નેદં કારણાવધારણમ્-એતાવત્પ્રત્યક્ષે કારણમિતિ, કિન્તુ વિશિષ્ટ કારણવચનમિતિ। યત્પ્રત્યક્ષજ્ઞાનસ્ય વિશિષ્ટકારણં તદુચ્યતે; યત્તુ સમાનમનુમાનાદિજ્ઞાનસ્ય, ન તન્નિવર્તત ઇતિ। મનસસ્તર્હીન્દ્રિયેણ સંયોગો વક્તવ્યઃ? ભિદ્યજ્ઞાનસ્ય પ્રત્યક્ષજ્ઞાનસ્ય નાયં ભિદ્યત ઇતિ સમાનત્વાન્નોક્ત ઇતિ।
૨. યત્પુનરેતત્- વિપ્રતિપત્તૌ ચ સમ્પ્રતિપત્તે: ઇતિ? વિપ્રતિપત્તિશબ્દસ્ય યોઽર્થઃ તદધ્યવસાયો વિશેષાપેક્ષઃ સંશયઃ, તસ્ય ચ સમાખ્યાન્તરેણ ન નિવૃત્તિઃ। સમાનેઽધિકરણે વ્યાહતાર્થો પ્રવાદૌ વિપ્રતિપત્તિશબ્દસ્યાર્થઃ તદધ્યવસાયશ્ચ વિશેષાપેક્ષ સંશયહેતુઃ। ન ચાસ્ય સમ્પ્રતિપત્તિશબ્દે સમાખ્યાન્તરે યોજ્યમાને સંશયહેતુત્વં નિવર્તતે। તદિદમકૃતબુદ્ધિસમ્મોહનમિતિ।

પ્ર- ૩ અનુમાન પ્રમાણ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો.

(૨૦)

અથવા

પ્ર- ૩ ન્યાયદર્શનમાં નિરૂપિત પ્રમેય વિશે ચર્ચા-વિચારણા કરો.

(૨૦)

પ્ર- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે એક કારિકા અનુવાદ સહિત સમજાવો:

(૧૦)

૧. અનુમાયાં જ્ઞાયમાનં લિઙ્ગં તુ કરણં ન હિ ।  
અનાગતાદિલિઙ્ગેન ન સ્યાદનુમિતિસ્તદા ॥
૨. સિષાધયિષયા શૂન્યાસિદ્ધિર્યત્ર ન વિદ્યતે ।  
સપક્ષસ્તત્રવૃત્તિત્વજ્ઞાનાદનુમિતિર્ભવેત્ ॥

પ્ર- ૫ હેત્વાભાસ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો.

(૨૦)

અથવા

પ્ર- ૫ પરામર્શ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો.

(૨૦)

(2)